Lietas arhīva Nr. A42-01907-23/15
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:1019.A420190723.2.S

Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2023. gada 19. oktobrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese A. Patmalniece,
rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts bēgļa statuss Latvijas Republikā.

Aprakstošā daļa

[1] Somālijas Republikas (turpmāk – Somālija) pilsonis /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) 2022. gada 31. decembrī ieceļoja Latvijas Republikā no Grieķijas, uzrādot viltotu Nīderlandes pilsoņa pasi. 2023. gada 10. janvārī pieteicējs vērsās Valsts robežsardzē ar iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu. Pieteicēja iesniegumā, sākotnējās aptaujas anketā un personiskajā intervijā norādīti turpmāk minētie apsvērumi bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanai.

[1.1] Somālijā jau gadiem ilgi notiek karš, līdz ar to pieteicēja dzīvība bija apdraudēta. Pieteicēja dzīvību īpaši apdraudot teroristu grupējuma *Al-Shabaab* kaujinieki, kuri esot nogalinājuši pieteicēja tēvu.

[1.2] Grupējuma *Al-Shabaab* kaujinieki naktīs esot bieži nākuši pie pieteicēja un prasījuši maksāt nodevu par pieteicēja ģimenei piederošo veikalu, vai arī pievienoties viņu grupējumam. Pieteicējs neesot piekritis, jo viņš nāk no *bagadi* klana un tāpēc nevar ņemt rokās ieroci un nogalināt.

[1.3] 2019. gada septembrī pieteicējs izceļoja no Somālijas uz Turciju, no kurienes tālāk devās uz Grieķiju, kur 2020. gada jūlijā lūdza patvērumu, bet viņa lūgums tika noraidīts. 2022. gada 31. decembrī pieteicējs no Atēnām ar lidmašīnu ceļoja uz Amsterdamu, tranzītā caur Rīgu, kur tika aizturēts.

[1.4] Somālijā ir palikusi pieteicēja ģimene – sieva un divi bērni – kuri dzīvo ļoti nedrošos apstākļos. Pieteicējs uztraucas, ka Somālijā palikušie bērni varētu saskarties ar vardarbību.

[2] Ar Pilsonības un migrāciju lietu pārvaldes (turpmāk – pārvalde) 2023. gada 15. jūnija lēmumu Nr. 516/PLN/2023 pieteicējam atteikts piešķirt bēgļa statusu, bet nolemts piešķirt alternatīvo statusu, izsniegt ceļošanas dokumentu un termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem un apsvērumiem.

[2.1] Pieteicējs nav sniedzis informāciju, ka Somālijā būtu saskāries ar vajāšanu, kas saistīta ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību noteiktai sociālajai grupai vai viņa politiskajiem uzskatiem. Arī pārvalde minētos apstākļus nav konstatējusi. Līdz ar to nav pamata vērtēt pieteicēja iesnieguma atbilstību minētajiem kritērijiem.

[2.2] Drošības, ekonomiskā, cilvēktiesību un humānā situācija Somālijā turpina pasliktināties, turklāt pieteicējs norādījis, ka nāk no minoritāšu klana, kas varētu palielināt iespējamo apdraudējumu. Tādējādi pieteicēja atgriešanās izcelsmes valstī šī brīža apstākļos varētu radīt smaga kaitējuma draudus Patvēruma likuma 41. panta 2. punkta izpratnē.

[3] Nepiekrītot pārvaldes lēmumam, pieteicējs vērsās ar pieteikumu tiesā, apsvērumus nenorādot. Pārvalde paskaidrojumā tiesai pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādīto argumentāciju.

[4] Saskaņā ar Patvēruma likuma 49. panta otro daļu tiesa lietu izskatīja rakstveida procesā, jo atzina lietas materiālos esošos pierādījumus par pietiekamiem lietas izskatīšanai rakstveida procesā. Procesa dalībnieki savlaicīgi tika informēti par lietas izskatīšanu, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu, pierādījumu, cita rakstura iesniegumu vai lūgumu iesniegšanai.

Motīvu daļa

[5] Tiesa konstatē, ka lietā nepastāv strīds par to, ka pieteicējs ir trešās valsts – Somālijas – pilsonis, kurš atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir. Tāpat lietā nepastāv strīds par pieteicēja identitāti. Strīds pastāv par to, vai ir pamats pieteicējam piešķirt bēgļa statusu.

[6] Patvēruma likuma 37. panta pirmā daļa noteic, ka uz bēgļa statusu var pretendēt trešās valsts valstspiederīgais, kas, pamatoti baidoties no vajāšanas sakarā ar viņa rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņa politiskajiem uzskatiem, atrodas ārpus valsts, kuras valstspiederīgais viņš ir, un nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt savas valstspiederības valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kurš, būdams ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, tādu pašu iemeslu dēļ nespēj vai nevēlas tajā atgriezties un uz kuru neattiecas šā likuma 45. panta nosacījumi.

Vajāšanas jēdziens ir skaidrots Patvēruma likuma 38. pantā. Tas noteic, ka par vajāšanu atzīstamas: 1) darbības, kas sava rakstura vai biežuma dēļ ir pietiekami smagas, lai radītu smagu cilvēka pamattiesību pārkāpumu; 2) vairākas darbības, arī cilvēktiesību pārkāpumu kopums, kas ir pietiekami smags, lai ietekmētu indivīdu šā panta pirmās daļas 1. punktā minētajam veidam līdzīgā veidā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka, lai personai tiktu piešķirts bēgļa statuss, tiesai ir jākonstatē, ka vajāšana, no kuras persona baidās, ir saistīta ar šīs personas rasi, reliģiju, tautību, piederību pie noteiktas sociālās grupas vai viņas politiskajiem uzskatiem. Turklāt, lai atzītu, ka personai ir tiesības uz bēgļa statusu, nepietiek, ka persona apgalvo, ka viņa baidās no vajāšanas. Šādām bailēm ir jābūt pamatotām. Novērtējot, vai bailes ir

objektīvi pamatotas, ir jāanalizē situācija valstī, no kuras persona bēg, kā arī jāvērtē pieteicēja sniegto paskaidrojumu ticamība (*sk. UN High Commissioner for Refugees, Advisory Opinion by UNHCR on the Interpretation of the Refugee Definition, 23 December 2004, http://www.unhcr.org/refworld/docid/4551c0374.html*).

Saskaņā ar Patvēruma likuma 32. panta pirmo daļu patvēruma lietā jāizmanto precīza un aktualizēta informācija no dažādiem avotiem, piemēram, no Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (šobrīd – Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu lietās, un attiecīgām starptautiskām cilvēktiesību organizācijām, par vispārējo situāciju patvēruma meklētāja izcelsmes valstī un, ja nepieciešams, valstīs, caur kurām tas devies.

Atbilstoši Eiropas Savienības Patvēruma aģentūras (*European Union Agency for Asylum (turpmāk – EUAA)*) izdotajam pētījumam „Pierādījumu un uzticamības novērtējums kopējās Eiropas patvēruma sistēmas kontekstā" (*pieejams: https://euaa.europa.eu/publications/judicial-analysis-evidence-and-credibility-context-common-european-asylum-system*) par patvēruma meklētāja stāsta uzticamības vērtējuma kritērijiem var būt: iekšējā un ārējā konsekvence, pietiekama detalizācijas pakāpe, ticamība (*minētā pētījuma 4.5. sadaļa*). Ar iekšējo konsekvenci jāsaprot patvēruma meklētāja sniegto faktu kopējā saturiskā saskaņotība un vienotība. Ārējā konsekvence savukārt nozīmē patvēruma meklētāja stāstītā atbilstību vispārīgi zināmajai informācijai, tostarp izcelsmes valsts informācijai un citiem lietā esošajiem pierādījumiem. Patvēruma meklētāja stāsta ticamība nozīmē to, ka tam jābūt saprātīgam un iespējamam, kā arī tas nedrīkst būt pretrunā ar lietā esošo specifisko un vispārējo informāciju (*pētījuma 4.5.1. sadaļa*).

[7] Iepazīstoties ar patvēruma lietas materiāliem, t.sk. pieteikumu tiesai (*lietas 6. lapa*), sākotnējo iesniegumu (*lietas 93. lapa*), aptaujas anketu (*lietas 84.–90. lapa*), personisko interviju (*lietas 50.–53. lapa*) un pārējiem lietā esošajiem dokumentiem, tiesa secina, ka pieteicējs dažādās patvēruma lietas izskatīšanas stadijās konsekventi apgalvoja, ka viņa dzīvību Somālijā apdraud grupējums *Al-Shabaab*.

Iepazīstoties ar izcelsmes valsts informācijas avotos pieejamo informāciju, tiesa konstatē, ka *Al-Sabaab* ir islāmistu militārais grupējums, kas izveidots 2000. gadu sākumā, kura mērķis ir Somālijā izveidot islāma kalifātu. *Al-Shabaab* ir atbildīgs par uzbrukumiem visā valsts teritorijā. Valdības militārajiem spēkiem ir izdevies izstumt grupējumu no lielākajām pilsētām, tomēr *Al-Shabaab* kontrolē Somālijas centrālos, dienvidu un rietumu lauku apgabalus, mazākas teritorijas citās valsts daļās, kā arī teritorijas Kenijas ziemeļaustrumos. Grupējums *Al-Shabaab* izmanto diversificētu nodokļu sistēmu, sadalot Somālijas dienvidu un centrālo daļu 10 atšķirīgos reģionos ieņēmumu iekasēšanai. *Al-Shabaab* finansējumu iegūst no vairākiem avotiem: kontrolpunktu nodokļiem, importa nodokļa lielākajās jūras ostās, ienākumiem no zemes un nekustamā īpašuma attīstīšanas un pārdošanas, lopkopības, lauksaimniecības produkcijas, apūdeņošanas nodokļa, kā arī *zakat* (ikgadējais reliģiskais pienākums maksāt noteiktu procentuālo daļu no saviem ieņēmumiem) un *infaaq* (izmanto ārkārtas līdzekļu vākšanai, kad vietējai *Al-Shabaab* vadībai trūkst līdzekļu), iekasēšanas. *Al-Shabaab* nodokļu sistēmas pamatā ir iedzīvotāju iebiedēšana, proti, cilvēku bailes par savu drošību un iespējamām vardarbīgām sekām, *Al-Shabaab* prasību neievērošanas gadījumā. Iedzīvotāji, kuri neievēro prasību maksāt nodokļus, saskaras ar vardarbības draudiem. Turklāt pat cilvēki, kuri dzīvo valdības kontrolētajās teritorijās, maksā nodokļus un nodevas *Al-Shabaab*, baidoties no sekām, ja tas netiktu darīts. Personas, kas atsakās maksāt *Al-Shabaab*, ir spiestas izbeigt savu uzņēmējdarbību, mainīt savu kontaktinformāciju vai izceļot no Somālijas. Ir ziņas, ka grupējuma *Al-Shabaab* kaujinieki spīdzina vietējos iedzīvotājus par dažāda veida pārkāpumiem, ārkārtējos gadījumos pat nogalina (*sk. EUAA Country Guidance Somalia 2023, 2. Actors of persecution or serious harm, pieejams: https://euaa.europa.eu/country-guidance-somalia-2023/23-non-state-actors, EASO COI Report Somalia Actors 2021, pieejams: https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_07_EASO_COI_Report_Somalia_Actors.pdf, EASO COI Report - Somalia Targeted profiles 2021, pieejams: https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2021_09_EASO_COI_Report_Somalia_Targeted_profiles.pdf*).

Atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra ziņojumam, 2022. gads Somālijas civiliedzīvotājiem bija visnāvējošākais pēdējo gadu laikā. Vairāki avoti norāda, ka galvenais iemesls bruņotā konflikta intensitātes pieaugumam bija Somālijas valdības īstenotais uzbrukums grupējumam *Al-Shabaab*, kas sācies 2022. gada augustā un guvis panākumus 2022 .gada otrajā pusē/2023. gada sākumā. Ja 2022. gada pirmajos septiņos mēnešos saistībā ar grupējuma *Al-Shabaab* uzbrukumiem tika konstatēti 2 000 upuri, tad laika posmā no 2022. gada augusta līdz decembrim tika konstatēti 3850 bojāgājušie, turklāt laika posmā no 2022. gada 23. augusta līdz 2023. gada 7. februārim tika reģistrēti 1524 drošības incidenti, tostarp 501 terorisma incidents. Apvienoto Nāciju Organizācijas palīdzības misija Somālijā šajā laika periodā reģistrēja 1059 civiliedzīvotāju upurus (382 bojāgājušie un 677 ievainotie), kas ir par 153 % vairāk nekā iepriekšējā pārskata periodā. Turklāt tiek ziņots, ka grupējums *Al-Shabaab* uzbrukumos pret civiliedzīvotājiem sāka vairāk izmantot improvizētos spridzekļus. Saskaņā ar visaktuālāko informāciju grupējums *Al-Shabaab* uztur klātbūtni un spēju veikt militāras operācijas lielākajā daļā Somālijas, tostarp galvaspilsētā Mogadišo, turklāt tās ietekmes sfēra sniedzas ārpus teritorijām, kuras tā fiziski kontrolē (*sk. EUAA, Country of Origin Information: Somalia: Security Situation, February 2023, pieejams: https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2023_02_EUAA_COI_Report_Somalia_Security_situation.pdf; EUAA, COI Query Somalia - Security situation update, pieejams: https://coi.euaa.europa.eu/administration/easo/PLib/2023_04_EUAA_COI_Query_Response_Q13_Somalia_Security_Situation.pdf*).

Ievērojot minēto, kopumā publiski pieejamā informācija apliecina pieteicēja norādīto, ka grupējums *Al-Shabaab* pieprasa vietējiem iedzīvotājiem maksāt dažāda veida nodokļus un nodevas, kā arī par atteikšanos izpildīt minētās prasības personas var saskarties ar vajāšanai pielīdzināmām darbībām. Atbilstoši Eiropas Savienības patvēruma aģentūras nostājai, personas, kuras bija pakļautas rekrutēšanas pieprasījumiem, ka arī personas, kuras atteicās maksāt *Al-Shabaab* pieprasīto nodokli varētu tikt atzītas par potenciāli vajāšanai pakļautajām grupām. Šādos apstākļos būtu jāvērtē vajāšana saistībā ar personas politisko viedokli, proti, atteikšanās pievienoties vai finansēt *Al-Shabaab* būtu uzskatāma par personas politiskā viedokļa paušanu, pretošanos šīm grupējumam (*sk. EUAA Country Guidance Somalia 2023, pieejams: https://euaa.europa.eu/country-guidance-somalia-2023/3-refugee-status*). Vienlaikus, lai nonāktu pie secinājuma, ka pieteicēja gadījumā bailes no vajāšanas ir objektīvi pamatotas, ir jāizvērtē viņa individuālais gadījums, vai viņš ir saskāries ar vajāšanu no *Al-Shabaab* puses, kā arī tas, vai pieteicēju vai viņa ģimeni varētu uzskatīt par *Al-Shabaab* vajāšanas mērķi.

[8] Izvērtējot pieteicēja sniegtās informācijas un iesniegto pierādījumu kopējo saturisko saskaņotību, vienotību, kā arī atbilstību tiesas rīcībā esošai informācijai par situāciju Somālijā (pieteicēja stāsta iekšējo un ārējo konsekvenci), tiesa norāda turpmāk minēto.

Sākotnējā intervijā pieteicējs norādīja, ka grupējuma *Al-Shabaab* kaujinieki kopš 2018. gada novembra bieži nākuši uz viņa ģimenes mājām, pieprasot vai nu maksāt nodevu par pieteicēja ģimenes veikalu, vai arī pievienoties grupējumam (*lietas 89. lapa*). Savukārt personiskajā intervijā, atbildot uz intervētāja uzdotajiem papildus jautājumiem, pieteicējs norādīja, ka pirmo reizi grupējuma pārstāvji ieradušies 2019. gadā periodā starp februāri un martu, kā arī kopumā nākuši tikai trīs reizes. Pārsūdzētajā lēmumā pārvalde norādīja, ka kritiski vērtē pieteicēja sniegtās ziņas par viņa saskarsmi ar *Al-Shabaab* kaujiniekiem. Pārvalde apšaubīja pieteicēja apgalvojumus, ka *Al-Shabaab* viņu esot piekāvuši vairākas reizes, taču medicīniska palīdzība pieteicējam neesot bijusi nepieciešama, jo, atbilstoši izcelsmes valsts informācijai, *Al-Shabaab* kaujinieki smagi vēršas pret tiem, kuri atsakās maksāt nodokļus. Tiesa šos pārvaldes secinājumus uzskata par pamatotiem.

Gan tiesas apskatītie ziņojumi par situāciju Somālijā, gan arī paša pieteicēja personiskās intervijas ietvaros sniegtā informācija norāda uz to, ka *Al-Shabaab* bargi izrīkojas ar tiem, kas nemaksā viņu pieprasīto nodokli. Pieteicējs personiskajā intervijā vairākkārt uzsvēra, ka jebkurš, kurš atsakās

maksāt *Al-Shabaab* pieprasīto nodokli, tiek nogalināts. Minētajā kontekstā ir grūti izprast pieteicēja stingro nostāju nemaksāt *Al-Shabaab* pieprasīto nodokli. Personiskajā intervijā pieteicējs norādīja, ka nodokli nemaksāja, jo pieprasītā nodokļa apmērs bija visa pieteicēja nopelnītā nauda un pēc nodokļa samaksas viņam nekas nebūtu atlicis, taču pieteicēja aprūpē atradās arī slims tēvs un ģimene, *Al-Shabaab* pieprasītā nodokļa apmērs esot bijis no 800 līdz 1000 ASV dolāriem (*760–950 eiro*) un, ja pieteicējam tāda nauda būtu bijusi, viņš par to būtu aizvedis māti uz slimnīcu. Tiesas ieskatā, pieteicēja stāsts par to, ka viņš varēja brīvi ignorēt *Al-Shabaab* draudus, nesaskaroties ar sekām, ir vērtējams kritiski.

Tāpat pārvalde pārsūdzētajā lēmumā pamatoti norādīja, ka kritiski vērtējami arī pieteicēja apgalvojumi, ka *Al-Shabaab* grupējums gribēja piespiest pieteicēju viņiem pievienoties, taču pieteicējs šo priekšlikumu noraidīja, jo tas bija pretrunā ar viņa iekšējo pārliecību. Atbilstoši izcelsmes valsts informācijai, grupējuma *Al-Shabaab* vervēšanas mērķa grupa ir zēni un jaunieši vecumā no 12 līdz 24 gadiem (*sk. Landinfo. Norwegian Country of Origin Information Centre: Somalia: Rekruttering til al-Shabaab, pieejams: https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/10/Respons-Somalia-Rekruttering-til-al-Shabaab-17102022.pdf*), tādējādi kritiski vērtējama ir pieteicēja sniegtā informācija, ka viņu 30 gadu vecumā vēlējušies savervēt.

Turklāt, lai arī pieteicējs apgalvo, ka *Al-Shabaab* ir nogalinājuši viņa tēvu, arī saistībā ar šo notikumu pieteicējs ir norādījis dažādus savstarpēji nesaskanīgus faktus. Personiskajā intervijā pieteicējs apgalvoja, ka tēvs bija slims un atradās mājās, bet vēlāk norādīja, ka tēvu nošāva 2020. gada janvārī, kad viņš gāja no mošejas. Tēvs esot nogalināts jau pēc tam, kad pieteicējs bija aizbraucis no Somālijas, par šo notikumu pieteicējam esot pastāstījusi sieva. Pieteicējs norādīja, ka pēc tēva nāves pieteicēja sieva aizbēga uz Mogadišo, vienlaikus atzīstot, ka viņa ģimenes pārvākšanās uz Mogadišo faktiski notika 2020. gada maijā. Tātad, pēc pieteicēja tēva nāves viņa ģimene turpināja vismaz trīs mēnešus uzturēties savā dzīvesvietā, ar *Al-Shabaab* draudiem nesaskaroties.

Ievērojot minēto, pieteicēja stāsts nav konsekvents un līdz ar to ticami neliecina par pieteicējam vai viņa ģimenei Somālijā draudošo *Al-Shabaab* vajāšanu Patvēruma likuma izpratnē.

[9] Tiesas ieskatā, izskatāmajā gadījumā vairāki lietas aspekti norāda uz to, ka pieteicēja izceļošanu uz galvaspilsētu Mogadišo un vēlāk arī prom no Somālijas drīzāk ietekmēja sociālekonomiskie apstākļi. Pieteicējs norādīja, ka viņa māte bija slima un tāpēc pieteicējs kopā ar viņu devās uz galvaspilsētu, lai meklētu medicīnisku palīdzību. Savukārt, raksturojot savu šī brīža situāciju, pieteicējs uzsvēra, ka viņam ir svarīgi saņemt dokumentus, kas ļautu strādāt, lai viņš varētu nopelnīto naudu sūtīt Somālijā palikušajai ģimenei. Personiskajā intervijā pieteicējs norādīja, ka viņa Mogadišo dzīvojošie bērni pēdējos trīs mēnešus nav apmeklējuši skolu, jo kopš patvēruma procedūras Latvijā uzsākšanas, pieteicējam neesot bijusi iespēja viņiem nosūtīt naudu. Pieteicējs izteica cerību, ka viņam tiks piešķirta darba atļauja, lai viņš varētu strādāt un sūtīt naudu savai ģimenei, lai bērni varētu mācīties. Tiesa neapšauba to, ka sociāl-ekonomiskie apstākļi Mogadišo ir ievērojami sliktāki kā Latvijā, tomēr minētais apstāklis nevar būt par pamatu vajāšanas draudu konstatēšanai Patvēruma likuma izpratnē.

[10] Apkopojot visu iepriekš minēto, izskatāmajā gadījumā tiesa nekonstatē pieteicēja individuālo apstākļu atbilstību Patvēruma likuma 37. pantā noteiktajiem bēgļa statusa piešķiršanas kritērijiem. Līdz ar to pieteicēja pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

Papildus tiesa vēlas vērst pieteicēja uzmanību, ka viņam saskaņā ar Patvēruma likuma 41. panta 2. punktu, t.i., sakarā ar spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes vai necilvēcīgas/pazemojošas sodīšanas draudiem, ir piešķirts alternatīvais statuss, kas ļauj uzturēties Latvijas Republikā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīva procesa likuma 249.–251.pantu un Patvēruma likuma 49. panta sesto daļu, tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ (*/pers. A/*) pieteikumu par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts bēgļa statuss Latvijas Republikā.

Spriedums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Tiesnese A. Patmalniece